

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації

Кафедра педагогічної творчості

В. І. Саюк

ПЕДАГОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Методичні рекомендації

Київ – 2015

УДК 37.048.2
ББК 72.204
С 23

Саюк В. І. Педагогічне консультування як професійна діяльність : методичні рекомендації / В. І. Саюк. – К. : Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. – 24 с.

Рецензенти:

Яковець В. П. – завідувач кафедри менеджменту освіти, економіки і маркетингу, доктор фізико-математичних наук, професор ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»;

Щербина Д. В. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогічної творчості НПУ імені М.П. Драгоманова.

Методичні рекомендації розкривають теоретичні основи педагогічного консультування як професійної діяльності, головні етапи становлення і розвитку педагогічного консультування в Україні, сучасні напрями консультування у галузі освіти та вимоги до особистості педагога-консультанта.

Методичні рекомендації можуть бути корисними студентам педагогічних спеціальностей, викладачам, магістрам, слухачам закладів післядипломної педагогічної освіти, консультантам, усім, хто цікавиться проблемами методичної роботи та педагогічного дорадництва.

*Схвалено вченою радою
Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова
(протокол № 11 від 25 червня 2015 р.)*

© Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2015
© Саюк В.І., 2015

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Програма теми «Педагогічне консультування як професійна діяльність».....	5
Інформаційний обсяг теми	7
Навчальний план теми.....	7
Лекційне заняття «Педагогічне консультування як професійна діяльність	7
Семінарське заняття «Сутність і зміст педагогічного консультування як виду професійної діяльності».....	8
Завдання та запитання для самостійної роботи.....	9
Теоретичний матеріал до теми.....	12
Запитання для підсумкового контролю.....	17
Дидактичний матеріал для самостійної роботи	18
Глосарій до теми	20
Рекомендована література	22

ВСТУП

За останні роки суттєво зріс науковий інтерес до вивчення процесу становлення і розвитку педагогічного консультування в Україні, зумовлений інтеграцією вітчизняної системи освіти до європейського й світового освітнього просторів. Це зумовлено також посиленням особистісної орієнтації професійної підготовки майбутніх фахівців у галузі освіти, їх готовності кваліфіковано і майстерно виконувати свої професійні обов'язки, володіти сучасними теоретичними і прикладними знаннями з основ педагогічного консультування, творчо підходити до організації методичної і дорадчої діяльності, подальшому професійному зростанню.

Педагогічне консультування – це надання кваліфікованим фахівцем (консультантом) у галузі освіти консультаційної послуги керівникам і педагогічним працівникам закладів і установ освіти, різним релевантним групам населення із питань професійної педагогічної діяльності та розвитку, інформаційної підтримки, допомоги, виявлення й аналізу професійних або педагогічних проблем і розроблення рекомендацій для їх вирішення, а також сприяння реалізації цих рекомендацій.

У сучасних умовах розбудови системи освіти важливого значення набуває творчий розвиток фахівця, що потребує оновлення фахової підготовки педагогічних працівників шляхом розширення і поглиблення їх професійних функцій і обов'язків, посиленням ролі консультаційних освітніх послуг. Саме тому методичні рекомендації «Педагогічне консультування як професійна діяльність» спрямовані на посилення теоретичної і практичної підготовки майбутніх фахівців у галузі педагогічного дорадництва.

Пропоновані методичні рекомендації містять програму вивчення курсу; тематичний план; опис тем навчальних занять із зазначенням планів лекційних і семінарських занять, завданнями і запитаннями для самостійної роботи; теоретичним матеріалом для вивчення теми; запитаннями для підсумкового контролю; рекомендованої літератури. Все це сприятиме систематизації знань студентів із теорії педагогічного консультування, формуванню професійних умінь і навичок, розвиватиме установки до аналізу і рефлексії, критичного мислення, інноваційного пошуку, лідерства, співпраці.

У такій редакції методичні рекомендації, на думку автора, будуть корисними для студентів педагогічних спеціальностей, магістрів, викладачів, слухачів закладів післядипломної педагогічної освіти, консультантів, методистів усім, хто цікавиться проблемами методичної роботи та педагогічного дорадництва.

ПРОГРАМА ТЕМИ

«ПЕДАГОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ»

Мета теми: формування професійної компетентності майбутніх фахівців з педагогічного консультування та творчої самореалізації у педагогічній діяльності.

Навчальна стратегія теми: реалізація завдань для досягнення результатів теми здійснюється за рахунок аудиторного навчання та самостійної роботи студентів шляхом:

- ◀ розгляду навчального матеріалу на лекції;
- ◀ самостійного вивчення студентами навчального матеріалу на основі розроблених для теми комплексу навчально-методичних матеріалів;
- ◀ виконання самостійних завдань, спрямованих на набуття студентами вмінь і навичок на практиці застосовувати теоретичні знання, активізацію їх розумової діяльності, розвиток критичного мислення;
- ◀ участі студентів у семінарських заняттях;
- ◀ написанні студентами есе про перспективи розвитку педагогічного консультування в Україні.

Завдання теми:

◀ *Систематизувати знання щодо:*

- сутності і специфічних рис педагогічного консультування;
- мети і принципів педагогічного консультування;
- сучасних напрямів педагогічного консультування в галузі освіти;
- головних етапів становлення і розвитку педагогічного консультування в Україні;
- сучасних вимог до педагога-консультанта.

◀ *Сформувані вмінь (навички):*

- визначати потреби педагогічних працівників, закладів і установ освіти у наданні консультаційних послуг;
- оперувати принципами педагогічного консультування;
- визначати суб'єкти педагогічного консультування;
- орієнтуватися у напрямках педагогічного консультування;
- складати ретроспективну таблицю становлення та розвитку педагогічного консультування в Україні;
- орієнтуватися в особливостях педагогічного консультування, соціального і психологічного.

◀ *Розвинути установки до:*

- аналізу та рефлексії;
- критичного мислення;
- навчання впродовж життя;

- створення навчального середовища, вільного від упереджень та стереотипів.

Очікувані результати теми:

◀ знання:

- сутність та особливості педагогічного консультування;
- цілі і завдання педагогічного консультування;
- основні принципи педагогічного консультування;
- сучасні напрями педагогічного консультування;
- етапи становлення і розвитку педагогічного консультування в Україні;
- вимоги до особистості педагога-консультанта.

◀ уміння (навички):

- визначати потреби педагогічних працівників, закладів і установ освіти у наданні консультаційних послуг;
- оперувати принципами педагогічного консультування;
- визначати суб'єкти педагогічного консультування;
- орієнтуватися у напрямках педагогічного консультування;
- скласти ретроспективну таблицю становлення та розвитку педагогічного консультування в Україні;
- орієнтуватися в особливостях педагогічного консультування, соціального і психологічного.

Форми навчання:

- лекція-презентація;
- семінарське заняття;
- самостійна робота.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ТЕМИ

Навчальний план теми

Назви теми	Кількість годин				
	Усього	лекції	семінари	практичні	самостійна робота
Педагогічне консультування як професійна діяльність	12	2	2	-	8
Усього за темою	12	2	2	-	8

Лекційне заняття

«Педагогічне консультування як професійна діяльність»

План навчального заняття

1. Поняття педагогічного консультування, його сутність і специфічні риси.
2. Головні цілі, принципи і завдання педагогічного консультування.
3. Сучасні напрями педагогічного консультування.
4. Сучасні вимоги до особистості педагога-консультанта.

Головні поняття теми, що вивчаються. Визначення педагогічного консультування; дослідження проблеми консультування в Україні та за кордоном; консультація як форма навчального заняття і порада фахівця; види консультування та їх специфічні риси; суб'єкти та об'єкти педагогічного консультування; мета, принципи і завдання педагогічного консультування; функції педагогічного консультування; напрями педагогічного консультування; супровід учня в освітньому процесі і надання йому консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних із навчально-пізнавальною діяльністю і особистісним розвитком загалом; надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які задіяні в освітньому середовищі (батьки учнів, релевантні групи населення); науково-методичний супровід професійної діяльності керівників навчальних закладів і педагогічних працівників; сучасні вимоги до особистості педагога-консультанта.

Семінарське заняття

«Сутність і зміст педагогічного консультування як виду професійної діяльності»

План навчального заняття

1. Поняття педагогічного консультування, його сутність і специфічні риси.
2. Становлення і розвиток педагогічного консультування в Україні.
3. Сучасні напрями педагогічного консультування.
4. Перспективи розвитку педагогічного консультування в Україні.

Головні результати вивчення теми:

- ⚡ визначати потреби педагогічних працівників, закладів і установ освіти у наданні консультаційних послуг;
- ⚡ оперувати принципами педагогічного консультування;
- ⚡ визначати суб'єкти педагогічного консультування;
- ⚡ орієнтуватися у напрямках педагогічного консультування;
- ⚡ скласти ретроспективну таблицю становлення та розвитку педагогічного консультування в Україні;
- ⚡ орієнтуватися в особливостях педагогічного консультування, соціального і психологічного.

Теми рефератів:

1. Становлення та розвиток педагогічного консультування в Україні.
2. Перспективи розвитку педагогічного консультування в Україні.

ЗАВДАННЯ ТА ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання 1. Складіть таблицю становлення і розвитку педагогічного консультування в Україні (таблиця 1).

Методичні вказівки

Виконання завдання передбачає ознайомлення з поняттям консультування у педагогіці та інших науках. Для цього використайте різні тлумачні словники, спеціальні термінологічні словники і выпишіть їх тлумачення. Зробіть узагальнення для визначення поняття «педагогічне консультування».

Проаналізуйте психолого-педагогічну літературу, яка запропонована у переліку та підготуйте реферат «Становлення та розвиток педагогічного консультування в Україні».

За отриманою інформацією заповніть таблицю 1, яка міститься у дидактичних матеріалах та підготуйте доповідь до семінарського заняття.

Завдання 2. Назвіть вчених, які займалися вивченням проблеми педагогічного консультування.

Методичні вказівки

Виконання завдання передбачає аналіз психолого-педагогічної літератури, запропонованої у переліку та складання опису наукового доробку науковців, що досліджували проблему педагогічного консультування в Україні та за кордоном.

За отриманими даними заповніть таблицю 2, яка міститься у дидактичних матеріалах і доповніть доповідь до семінарського заняття.

Завдання 3. Обґрунтуйте сутність педагогічного консультування.

Методичні вказівки

Для розуміння сутності педагогічного консультування ознайомтеся з психолого-педагогічною літературою, яка запропонована у переліку та використайте спеціальні термінологічні словники. Зробіть узагальнення для визначення видів консультування.

Виділіть головні напрями консультування у педагогіці, психології, соціології. Визначте, які фахівці здійснюють консультування у кожному з напрямів. Назвіть суб'єкти консультування у кожному напрямі. Поясніть мету і завдання педагогічного, соціального і психологічного консультування.

Обґрунтуйте сутність педагогічного консультування.

Завдання 4. Складіть порівняльну таблицю спільних і відмінних рис педагогічного консультування, соціального і психологічного.

Методичні вказівки

За отриманою та проаналізованою інформацією завдання 3 складіть таблицю 3, яка міститься у дидактичних матеріалах. Визначте спільні та відмінні риси різних видів консультування.

За результатами виконаного завдання підготуйте доповідь до семінарського заняття.

Завдання 5. У чому проявляються специфічні риси педагогічного консультування.

Методичні вказівки

Для виконання завдання проаналізуйте таблицю 3 та виокреміть специфічні риси педагогічного консультування.

Завдання 6. Обґрунтуйте основні принципи педагогічного консультування.

Методичні вказівки

Виконання завдання передбачає вивчення теоретичного матеріалу з теми. Виявіть основні принципи педагогічного консультування і запишіть їх. Наведіть приклади, які вказують на виконання принципів у практичній діяльності професійних консультантів у галузі освіти. Обговоріть приклади дотримання принципів педагогічного консультування у процесі семінарського заняття.

Завдання 7. Опишіть головні напрями педагогічного консультування у галузі освіти.

Методичні вказівки

Виконання завдання передбачає розгляд і обговорення теоретичних питань із теми. Назвіть головні напрями педагогічного консультування. Коротко дайте характеристику кожному із напрямів педагогічного консультування. Наведіть приклади педагогічного консультування за кожним із напрямів.

Завдання 8. Назвіть головні функції педагогічного консультування.

Методичні вказівки

Опрацюйте теоретичний матеріал теми. Визначіть функції педагогічного консультування і запишіть їх. Проаналізуйте й аргументуйте значення кожної функції педагогічного консультування.

Завдання 9. Аргументуйте сучасні вимоги до особистості педагога-консультанта.

Методичні вказівки

Виконання завдання передбачає вивчення теоретичного матеріалу до теми. Визначіть від чого залежить ефективність роботи педагога-консультанта. Назвіть головні вимоги до особистості педагога-консультанта та запишіть їх. Поясніть значення вимог до особистості консультанта. Наведіть приклади позитивного досвіду роботи педагога-консультанта. Розробіть пам'ятку вимог до консультанта, яка допоможе йому у професійній діяльності.

Завдання 10. Складіть глосарій «Педагогічне консультування як професійна діяльність».

Методичні вказівки

Опрацюйте теоретичний матеріал теми. Розробіть глосарій теми, який міститься у дидактичних матеріалах.

Завдання 11. Напишіть есе (реферат) «Перспективи розвитку педагогічного консультування в Україні»

Методичні вказівки

Проаналізуйте психолого-педагогічну літературу, яка запропонована у переліку та підготуйте есе чи реферат «Перспективи розвитку педагогічного консультування в Україні». За результатами виконаного завдання підготуйте доповідь до семінарського заняття.

ТЕОРЕТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДО ТЕМИ

1. Поняття педагогічного консультування, його сутність і специфічні риси

За останні роки консультуванню приділяється увага багатьма науками: психологією, соціологією, управлінням, педагогікою тощо. Кожна із них має свої мету, предмет та інструментарій дослідження. Аналізуючи різні тлумачення можемо зробити висновок, що консультування необхідно розуміти, як спеціально організована взаємодія між консультантом і клієнтом, спрямована на вирішення проблеми і внесення позитивних змін у діяльність окремого спеціаліста або організації загалом.

Консультація (від лат. consultation – порада) означає і форма навчального заняття (допомога вчителя учням у засвоєнні дисципліни), і порада фахівців з будь якого питання, і назви установ, які надають допомогу населенню порадами фахівців (професійна консультація, юридична консультація, дитяча консультація), і конкретна порада, що надається фахівцем (бесіда з клієнтом з питань розроблення навчальних проектів, дидактичних матеріалів тощо). Тобто, надавати консультацію можуть спеціально підготовлені фахівці (професійні консультанти) або людина, що має досвід у вирішенні конкретної ситуації чи проблеми. Освіта, знання і вміння професійних консультантів визначають специфіку їх діяльності та дають змогу на професійному рівні підійти до вирішення проблеми клієнта. У зв'язку з цим виділяють такі види консультування: психологічне, соціологічне, управлінське, соціальне, педагогічне тощо. Кожний із зазначених видів консультування має свої специфічні риси. Наше завдання визначити сутність і специфічні риси педагогічного консультування.

На відміну від інших видів педагогічне консультування здійснюється фахівцями педагогічного спрямування: викладачі вищої школи як наукові керівники і консультанти, методисти закладів і установ освіти, незалежні експерти.

Суб'єктами педагогічного консультування є управлінський і педагогічний персонал закладів і установ освіти, батьки, учні. Головною метою педагогічного консультування є вирішення проблемних ситуацій професійного спрямування; розвиток навчальних закладів як освітньої організації; професійний розвиток керівників і педагогічних працівників закладів і установ освіти; оптимізація взаємодії батьків і учнів у плані підвищення рівня навчальних досягнень, виховання і розвитку; подолання навчальних ускладнень дітей і учнів, підвищення рівня вихованості та освіченості.

У педагогічному консультування можна виокремити три головні напрями за якими працюють професійні консультанти:

- супровід учня в освітньому процесі і надання йому консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних із навчально-пізнавальною діяльністю і особистісним розвитком загалом;
- надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які задіяні в освітньому середовищі (батьки учнів, релевантні групи населення);
- науково-методичний супровід професійної діяльності керівників навчальних закладів і педагогічних працівників.

2. Головні цілі, принципи і завдання педагогічного консультування

Метою педагогічного консультування є надання якісної освітньої консультаційної послуги замовнику для ефективного розвитку закладів і установ освіти, продуктивної професійної діяльності керівників і педагогічних працівників, успішного навчання та виховання дитини.

Головними принципами педагогічного консультування є:

✓ *принцип добровільності*, який передбачає, що клієнт сам вирішує потребу у зверненні до професійного консультанта, обирає форму і тривалість консультування;

✓ *принцип рівноправності* визначає однакову відповідальність клієнта і консультанта за успіх консультаційного процесу. Завдання консультанта створити умови, які стимулюватимуть клієнта до прийняття самостійного рішення, а завдання клієнта – ефективно взаємодіяти з консультантом у процесі консультування;

✓ *принцип варіативності* передбачає, що консультування має ситуативно змінюваний характер та суттєво обмежує можливість виокремлення універсальних способів вирішення проблем клієнта, придатних для будь яких ситуацій. Практику консультування не можна зводити до розроблення готових рішень для будь яких проблем, вона стимулює спеціалістів до самостійного аналізу і постійної рефлексивної діяльності, оскільки не може бути однакових клієнтів, однакових педагогічних проблем і ситуацій, а отже, і однакових консультаційних послуг;

✓ *принцип цілісності* відображає систему надання консультаційних послуг у безперервному супроводі професійної діяльності педагогічних працівників. Саме логічний взаємозв'язок і послідовність надання серії консультаційних послуг можуть забезпечити ефект.

✓ *принцип професійної етики* розглядає дотримання етичних норм професійного консультанта, що виключає маніпулювання клієнтом, саморекламу консультанта, нав'язування клієнту суб'єктивних професійних позицій і оцінок;

✓ *принцип незалежності консультанта* виходить із того, що в процесі консультування консультант повинен абстрагуватися від інших соціальних ролей, які він виконує у суспільстві;

✓ *принцип конфіденційності* передбачає недопустимість розголошення інформації, отриманої консультантом у процесі взаємодії з клієнтом;

✓ *принцип кооперації* вказує на те, що консультант у співпраці з клієнтом, за наявності складної проблеми, повинен адекватно оцінювати власні можливості та за потреби використати можливості більш досвідченішого консультанта-колеги або зібрати консультаційний консиліум, у якому можуть бути представлені спеціалісти різних профілів, які допоможуть вирішити проблему.

3. Сучасні напрями педагогічного консультування

У педагогічному консультуванні можна виокремити три головні напрями за якими працюють професійні консультанти:

✓ супровід учня в освітньому процесі і надання йому консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних із навчально-пізнавальною діяльністю і особистісним розвитком загалом;

✓ надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які задіяні в освітньому середовищі (батьки учнів, релевантні групи населення);

✓ науково-методичний супровід професійної діяльності керівників навчальних закладів і педагогічних працівників.

Розглянемо зазначені напрями детальніше. *Супровід учня в освітньому процесі* передбачає надання йому консультаційної допомоги у вирішенні проблем, пов'язаних із навчально-пізнавальною діяльністю і особистісним розвитком загалом. Консультування стосується, насамперед, статусу дитини, характеру його взаємодії з близькими родичами, навчанням у закладах освіти, взаємодію з однолітками, педагогами, батьками. Сутність педагогічного консультування полягає у наданні допомоги дитині з подоланні перешкод, які заважають самотійному досягненню результатів.

Перешкода – це труднощі, ускладнення, перепони, проблеми і задачі, запитання і сумніви, негативний стан і розгубленість, ситуації проблемності і конфліктності. Педагогічне консультування дитини передбачає використання різних тактик консультанта по відношенню до дитячої проблеми. Ці тактики забезпечують умови безпеки дитини при отриманні ним досвіду самотійних дій, допомагають дитині справитися з емоційними переживаннями проблеми і сприяють переведенню проблеми у діяльність по її вирішенню. Це можуть бути різні види консультаційних послуг із предмету (дисципліни) навчання, метапредметна консультація, професійна консультація, передпрофільна консультація, соціально-педагогічна консультація, виховна консультація.

Надання консультаційних послуг різним суб'єктам соціуму, які задіяні в освітньому середовищі (батьки учнів, релевантні групи населення). Педагогічне консультування сім'ї пов'язане з питаннями, що виникають у людини у власній сім'ї або в сім'ях інших близьких до неї людей. Це, зокрема, оптимальна побудова і регулювання взаємин у родині, попередження і вирішення конфліктів у сімейних взаєминах, відносини батьків із дітьми, вирішення поточних сімейних проблем. До останніх належать, наприклад, вирішення питань розподілу обов'язків між членами сім'ї, економіка сім'ї тощо.

Виділяють два головні напрями роботи при цьому виді консультування. По-перше, діагностику, яка дозволяє отримати надійну і повну інформацію про взаємовідносини членів сім'ї на різних життєвих етапах. По-друге, консультування сім'ї спрямоване на відновлення або перетворення зв'язків членів сім'ї один з одним і навколишнім світом, на розвиток уміння розуміти один одного і формувати повноцінну сімейну єдність, гнучко регулюючи стосунки як усередині сім'ї, так і з різними соціальними групами. Це можуть бути різні види консультацій: медико-психологічна, корегувальна, інформаційні послуги, консультація з питань кооперації і взаємодії тощо.

Науково-методичний супровід професійної діяльності керівників навчальних закладів і педагогічних працівників. Його мета допомогти керівникам і педагогічним колективам визначити «точки зростання», осмислити характер і послідовність необхідних змін, подолати ситуації професійних ускладнень.

Сутністю діяльності консультантів із питань управління є досягнення суттєвих змін життєдіяльності організації у її стратегічному розвитку.

Супервізія є інтегративним варіантом науково-методичного супроводу, який потребує високої кваліфікації спеціаліста, який здійснює цей процес. Супервізор не тільки надає консультаційну допомогу педагогу у ситуації професійних труднощів, але й здійснює у процесі супервізії глибоку корекцію і формування професійних установок клієнта та виступає консультантом консультантів.

Педагогічне консультування у групі реконструює контекст професійної діяльності спеціаліста, оскільки в умовах групової роботи він вступає у взаємовідносини і взаємодію, які значною мірою копіюють або продовжують професійну ситуацію. Відтворення в групі щоденних професійних ситуацій має важливе значення для корекції діяльності спеціаліста, оскільки завдяки цьому полегшується перенесення нового досвіду, набутого у спеціально створеному середовищі, у «звичне» середовище вирішення професійних проблем.

Метою дидактичного консультування є підвищення рівня дидактичної компетентності вчителя. Її можна охарактеризувати як здатність учителя вирішувати складні професійні завдання, які виникають в організації процесу навчання, відповідно до наявних знань, умінь і навичок. Процес дидактичного консультування – це форма допомоги учителя з метою підтримки його можливостей самостійного подолання труднощів в організації дидактичного процесу, підвищення дидактичної компетентності.

Педагогічне консультування у територіальній системі освіти дозволяє знаходити оптимальні способи вирішення проблем на рівні територіальної системи освіти. Консультування у територіальній системі освіти пов'язане із важливими аспектами розвитку освіти території. Специфічні характеристики кожної території відображаються у територіальній освітній політиці.

4. Сучасні вимоги до особистості педагога-консультанта

У практиці професійних консультантів у галузі освіти щоденно доводиться мати справу з різними аспектами педагогічної діяльності педагогічних працівників. Консультант спільно з клієнтом обговорюють його труднощі та проблеми, прагнучи допомогти йому як фахівець. Тому для консультанта важливо усвідомлювати хто він є і яким його сподівається бачити клієнт. Ефективність діяльності професійного консультанта залежить від його теоретичної підготовленості, кваліфікації, особистісних рис і очікувань клієнта.

Жоден консультант не може давати готових рішень клієнту. Його завдання – допомогти клієнтові виявити сутність проблеми та подолати її. Клієнти у процесі консультування повинні розуміти, яким чином і в якому напрямі краще вирішити власну професійну проблему.

Найважливішими вимогами до особистості педагога-консультанта є такі:

- ✓ побудова стосунків із клієнтом на основі взаємодії та довіри;
- ✓ виявлення інтересу до клієнтів у процесі консультування;
- ✓ створення навколо споживача консультаційної послуги сприятливого психологічного мікроклімату;
- ✓ сприйняття проблеми або утруднень клієнта;
- ✓ пошук альтернативних рішень проблеми або утруднень клієнта;
- ✓ науково-методичний супровід клієнта у процесі розв'язання професійних ускладнень педагогічних працівників;
- ✓ постійне удосконалення процесу консультування.

Консультант повинен володіти різними техніками професійного впливу на споживача, але основним серед них, безперечно, є вербальний контакт із клієнтом, і, насамперед, консультативна бесіда. Такий тип бесіди відрізняється від інших професійним спрямуванням і технологією проведення. Володіння навичками ведення бесіди на професійному рівні – справжнє мистецтво.

До технік ведення консультативної бесіди належать: схвалення думок клієнта, стимулювання висловлювань, стислість і зрозумілість мови консультанта тощо. Раціональне використання зазначених технік забезпечує ефективність психологічного впливу, можливість встановлення й розвитку контакту між клієнтом і консультантом, побудові стосунків із клієнтом на основі взаємодії та довіри, пошук альтернативних рішень проблеми.

Отже, педагог-консультант формулює питання, а відповіді на них шукає і знаходить клієнт на основі власних цінностей. Консультант, орієнтуючись на власну систему цінностей, допомагає споживачу консультативних послуг краще зрозуміти причини виникнення професійних проблем, знайти альтернативні рішення для їх подолання, проаналізувати можливі наслідки деяких рішень, вчинків для його професійної діяльності.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Консультування як галузь педагогічного знання та професійної діяльності.
2. Предмет і завдання педагогічного консультування.
3. Головні цілі педагогічного консультування.
4. Основні принципи педагогічного консультування.
5. Види педагогічного консультування.
6. Функції педагогічного консультування.
7. Становлення і розвиток педагогічного консультування в Україні.
8. Сучасні вимоги до особистості консультанта.
9. Перспективи розвитку педагогічного консультування в Україні.

ДИДАКТИЧНИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Таблиця 1

Становлення і розвиток педагогічного консультування в Україні

Етапи становлення педагогічного консультування	Короткий зміст головних подій

Таблиця 2

Видатні вчені, які займалися дослідженням і розвитком педагогічного консультування в Україні

Прізвище, ім'я, по батькові вченого	Короткий зміст результатів дослідження педагогічного консультування в Україні

Порівняльна таблиця спільних і відмінних рис педагогічного консультування, соціального і психологічного

Напрямок консультування	Професійний консультант (хто консультиє)	Суб'єкти консультування (кого консультиють)	Мета консультування
<i>Педагогічне консультування</i>			
Консультування керівників і педагогічних працівників закладів і установ освіти			
Консультування сім'ї			
Консультування дитини (учнів)			
<i>Соціальне консультування</i>			
<i>Психологічне консультування</i>			

**ГЛОСАРІЙ ДО ТЕМИ
«ПЕДАГОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ЯК ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ»**

Консультація – це _____

Консультування – це _____

Види консультування _____

Педагогічне консультування – це _____

Мета педагогічного консультування _____

Напрями педагогічного консультування _____

Принципи педагогічного консультування _____

Функції педагогічного консультування _____

Професійний консультант – це _____

Вимоги до особистості педагога-консультанта _____

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г. С. Психологическое консультирование: Теория и опыт: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / Г.С. Абрамова. – М. : «Академия», 2001. – 240 с.
2. Алексашина И. Ю. Педагогическая идея: зарождение, осмысление, воплощение: Практическая методология решения педагогических задач / И.Ю. Алексашина. – СПб. : СпецЛит, 2000. – 223 с.
3. Бондаренко О. Ф. Психологічна допомога особистості: Навч. посіб. для студ. / О. Ф. Бондаренко. – Х. : Фоліо, 1996. – 335 с.
4. Ветер А. Л. Психологическое консультирование и диагностика: Практ. руководство / А. Л. Ветер. – М. : Генезис, 2001. – 160 с.
5. Горностай П. П. Теория и практика психологического консультирования: Теория и практика психологического консультирования: Проблемный поход / П. П. Горностай. – К. : Наук. Думка, 1995. – 128 с.
6. Гормин А. С. Теоретические основы обучения и воспитания одаренных детей в парадигме барьерной педагогики: Монография / А.С. Гормин. – В. Новгород: НРЦРО, 2002. – 108 с.
7. Гулина М. А. Основы индивидуального консультирования / М.А. Гулина. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2000. – 272 с.
8. Джордж Р., Кристианы Т. Консультирование: теория и практика : [пер. с англ.] / Рики Джордж, Тереза Кристиан. – М. : Эксмо , 2002 – 447с.
9. Емельянов Ю. Н. Исследование и проектирование межличностных ситуаций как теоретико-прикладное направление социальной психологии / Ю.Н. Емельянов // Вестник ЛГУ. Серия 6. – Вып. 1. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1986. – С. 55-62.
10. Загороднюк С. В., Краснейчук А. О. Консультування як вид послуг органів державного управління / С.В. Загороднюк, А. О. Краснейчук – [Електронний ресурс] – <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals>.
11. Корі Д. Теорія і практика групового консультування / Д. Корі. Пер. з англ. Є. Рачкова. – М. : Изд-во Эксмо, 2003. – 640 с.
12. Коттлер Дж., Браун Р. Психотерапевтическое консультирование / Дж. Коттлер, Р. Браун. – СПб. : Издательство «Питер», 2001. – 464 с.
13. Кочюнас Р. Основы психологического консультирования / Р. Кочюнас. – М. : Академический Проект, 2000. – 240 с.
14. Линде Н. Л. Психологическое консультирование: Теория и практика: Учеб. пособие / Н. Л. Линде. – М. : ЗАО Издательство «Аспект Пресс», 2013. – 272 с.
15. Мэй Р. Искусство психологического консультирования: как давать и обретать душевное здоровье / Р. Мэй Пер. с англ. М. Будыниной, Г. Пимочкиной. – М. : Апрель Пресс : ЭКСМО-Пресс, 2002. – 256 с.
16. Михайлова Н. Н., Юсфин С. М. Педагогика поддержки: Учебно-методическое пособие / Н. Н. Михайлова, С. М. Юсфин. – М. : МИРОС, 2001. – 208 с.

17. Научно-методическое сопровождение персонала школы: педагогическое консультирование и супервизия: Монография / М.Н. Певзнер, О.М. Зайченко, В.О. Букетов, С.Н. Горычева, А.В. Петров, А.Г. Ширин / Под ред. М.Н. Певзнера, О.М. Зайченко. – Великий Новгород: НовГУ им. Ярослава Мудрого; Институт образовательного маркетинга и кадровых ресурсов, 2002. – 316 с.
18. Нельсон-Джоунс Р. Теория и практика консультирования / Р. Нельсон-Джоунс. – СПб. : Издательство «Питер», 2000. – 464 с.
19. Немов Р. С. Основы психологического консультирования; Учеб. для студ. вузов / Р. С. Немов. – М.: Владос, 1999. – 394 с.
20. Педагогическое консультирование : учеб. пособие / [М.Н. Певзнер, О.М. Зайченко, С.Н. Горычева, В.Н. Аверкин, А.Г. Ширин, А. В. Петров] ; под. ред. В.А. Слостенина, И.А. Колесниковой. – М. : Издательский центр «Академия», 2006. – 320 с.
21. Роджерс К. Р. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы: Монография / К. Р. Роджерс; Пер. с англ. О. Кондрашовой, Р. Кучкаровой. – М. : ЗАО Изд-во ЭКСМО-Пресс, 1999. – 464 с.
22. Фомичева И. Г. Модели педагогической деятельности: опыт систематизации / И. Г. Фомичева. – Тюмень: Изд-во Тюменского гос. ун-та, 1997. – 256 с.
23. Юксвярав Р. К. Управленческое консультирование: теория и практика / Р.К. Юксвярав, М.Я. Хабакук, Я.А. Лейман. – М. : Экономика, 1988. – 272 с.

Навчально-методичне видання

САЮК Валентина Іванівна

**ПЕДАГОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ
ЯК ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ**

Методичні рекомендації